Három világrészen keresztül

Utirajz

I.

A német romantika egy költője kis vándordalt irt, amelynek a bekezdésében azt mondja: „A nagyvilágba küldi az Uristen azt, kit különös kegyelmével akar kitüntetni; megmutatja neki az Ő csodás alkotásait, erdőn, mezőn, hegyen, völgyön.“ Ez a kis dal jutott eszembe nekem is, midőn nagy utamra készültem, kedves zarándoktársaságban, a jeruzsálemi Sionhegyi Dormitió Magyarok Nagyasszonyának kápolnafölszentelésére.

Kis csapatunk (huszonheten indultunk magyarok) élén Zichy Gyula gróf kalocsai és bácsi érsek, valamint pilismaróti Bozóky Gyula ny. v. ezredes állottak. Verőfényes tavaszi délután indultunk Budapestről, a délivasutról, de bizony, még április lévén, nem igen kivánkozott le a kabát rólunk. A pályaudvaron nagy a sürgés-forgás; ismerősök, rokonok bucsuznak, majd megjelenik a pápai nuncius is, ki az érsek urat bucsuztatja, fölhangzik a pápai himnusz s a magyar himnusz, de már indul a vonat, a felvirágzott kupéablakból utolsót integetünk, zászlóvivőnk kibontja a piros-fehér-zöldszegélyes, Szüz Anya képével diszitett lobogót s felhangzik ajkainkról a „Boldogasszony Anyánk...“ Könny csillog a szemekben és robog, robog a vonat, le, egészen az Adria partjáig.

Másnap reggel Triesztben vagyunk. Este indul a hajónk, a Lloyd Trestino óriási, 13.000 tonnás expresszgőzöse, a „Tevere“. Megérkezésünk után szentmisét hallgatunk Sant Antóniában, majd társaságunk egy része kimegy a mólóra, hogy megnézze azt a hajót, amelyen négy napig fogunk utazni.

Impozáns ez a hajóóriás, ahogy lehorgonyozva a trieszti kikötőben áll! Az ittlévő hajók között a legnagyobb. Most kényelmes hidon jutunk fel, de este majd ugynevezett lebegő lépcsőn, mely a gőzös oldalára van erősitve, kell ezt az utat megtennünk. Tizenháromezer ember fér el a „Tevere“-n, motorjai 7000 lóerőt képviselnek és a legmodernebb komforttal van berendezve. Szükséges is, mert hiszen Sztambulig 4 éjszakát, 4 napot töltenek itt az utasok; és le, Velencétől Brindisiig, az első, illetőleg második állomásig alig látunk partot. Van igen jó zenekar, kis mozi, a krokethez hasonló társasjáték, zongora az étteremben.

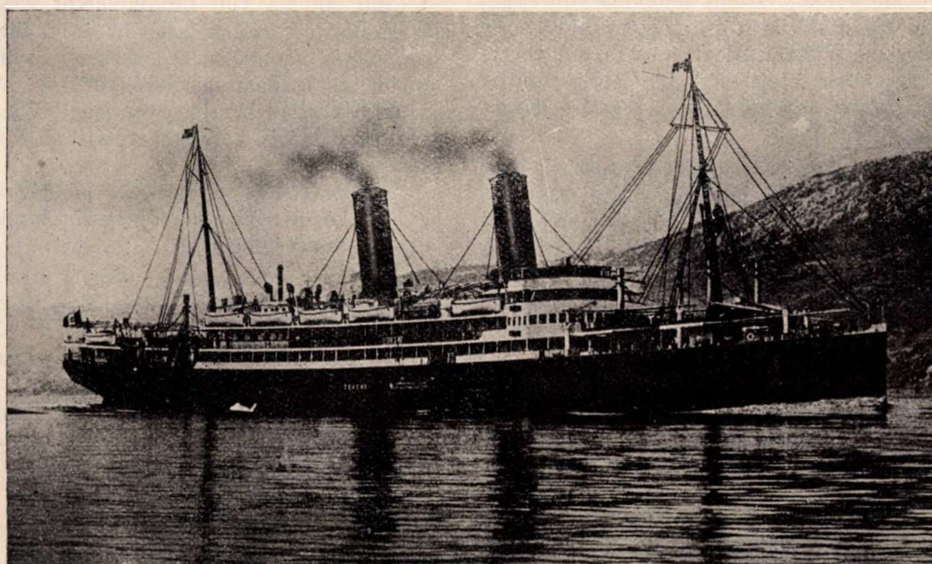
A délután folyamán nagy ünnepe van Triesztnek. Az apuliai herceg utazik át fiatal feleségével, hogy Miramaréba hajtasson azután, ahol a fiatal hercegi párnak nyaralót rendeztek be.

Trieszt, az amugyis örökké zajos, élénk kitötőváros tehát ma még élénkebb és virágos zászlódiszben ünnepel. Pontosan 2 órakor délután lovasrendőrség, majd katonai diszőrség, feketeinges fasiszták, fiuk s leányok, fehérruhás iskolásgyermekek vonulnak fel s rövidesen utánuk pompás kisérettel, gépkocsin a fiatal pár. Az olaszok viharosan éljenzik őket, amint hirlik, igen nagy közkedveltségnek örvendenek. — Egy-kettőre este van; megvacsorázunk a Castello di Trieste-ben, majd elindulunk a kikötő felé. Szép csendes, csillagos tavaszi este van; s bizony a nap is sokkal melegebben sütött itt, mint odahaza. Itt már igazán tavasz van. Az első virágzó gyümölcsfákat még a reggel folyamán láttuk a vonatból Miramare alatt, amidőn a vonat egy kanyarulatánál feltünik a — tenger!

Elbüvölő látvány volt. Hegyoldalról ereszkedett le vonatunk Postumiából jövet, majd a Karszt kopár nyulványain végig mindjobban megközelitve a tengerpartot, mig egy ujabb, meredekebb részénél Miramare lesz látható virágzó fák között — és az Adria! A kék Adria, a végtelennek látszó kékség, az ő szinjátékaival s a sziklaparthoz csapdosó, nyugtalan hullámaival! „A tenger! A tenger!“ hangzik el ajkunkról egy kiáltás. És már feltünnek Trieszt házai is.

(Folytatjuk.)

Özv. gróf Bolzáné

„TEVERE" expressgőzös, mely a zarándok csapatot szállitotta.

Három világrészen keresztül

Utirajz

(Folytatás.)

II.

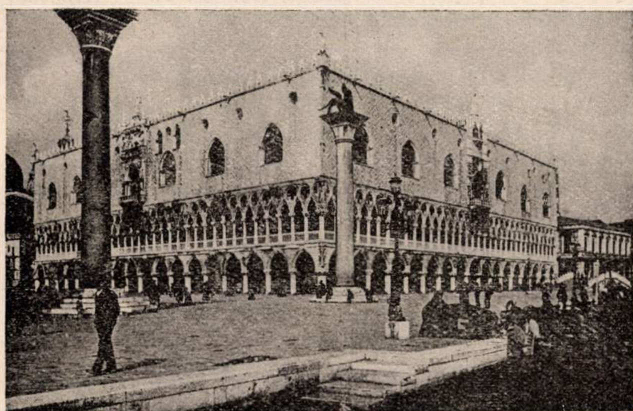
Trieszt, április 15.

Amilyen gyorsan érkezünk ide, épp oly sietve távozunk is e szép kikötővárosból. Este 9 óra lesz, mire elhelyezkedünk a hajón, éjjel egy órakor pedig horgonyt emelünk s Isten segitségével nekivágunk a tengernek. Ez az éjjeli indulás részben azért is történik, hogy azokat, akik érzékenyek a tengeri betegség iránt, már mély álomban érje az indulás kellemetlen perce. Tényleg, rossz is azt a nagy zugást-bugást hallgatni, amikor az óriás motorok minden erejüket megfeszitve, megindulnak és a horgonyt felhuzó láncok fülsiketitő lármával recsegnek-ropognak.

Végre kint vagyunk a kikötőből. Ugy gondoljuk legalább, kabinunkban pihenve, egyenletesen, nyugodtan zugnak most a motorok, melyeknek zakatolása tompa ritmusként hallatszik hozzánk be. Mindnyájan fáradtak vagyunk (az előző éjszakát vonaton töltöttük) s bár a tengeri betegség réme nem kisért, mégis valahogyan feszült figyelemmel várjuk a történendőket és Istennek ajánlva lelkünket, testünket, álomba merülünk.

Velence, április 16.

Már nagyon korán a fedélzetre sietünk, mert közeledünk Velencéhez, hol 7 órára kellene kikötnünk. És most ujra gyönyörködünk a tengerben! Lassan, méltóságteljesen szeli hajónk a mélységesen kék Adria habjait, sirályok kisérik utját.

VELENCE. Doge-palota.

A reggeli ködből bontakozik a lagunák városának sziluettje, a Campanille, Santa Maria Moggioreval, a Márkus templommal...

Azok számára, akik először látják ma Velencét, „Kelet kapuját“, ahogyan egy iró oly jellemzően elnevezte, némi csalódást jelent a borult ég. Hiányzik a nap verőfénye, mely az olasz városok szinpompás képét jobban érvényre juttatja. Egy órát tart még, mig kikötünk a Riva dei Schiavoni-n, „rabszolgák partján“. És sietünk is mindjárt gondolába szállni, hogy San Gorgióba menjünk át, ama kolostorba, ahol Szent Gellért vértanunk időzött Magyarországba jövetele előtt. Áhitattal csókoljuk meg lábszárának aranyba foglalt ereklyéjét, majd rövid ájtatosság után ujból gondolára szállunk s megtekintjük San Marcót, a Campanillet, végigmegyünk a Mercerián, Canál Granden és pár emléktárgy beszerzése után sietünk is megint a Tevere fedélzetére, mert fél tizkor tovább megyünk; utazunk a Szentföldre. Egy egész napot töltünk most a nyilt tengeren, anélkül, hogy partot látnánk, mert csak másnap délután leszünk Brindisi-ben. Bucsut intünk a dogék büszke városának és nézzük-nézzük a távolódó partokat. Isten veled, Velence!

A sirályok hajónk hü kisérői s mialatt a hajóóriás egyenletesen, frissen szeli a habokat, a fehér madarak ujjongó, sikoltásszerü kiáltással kisérnek utunkon. Most már partot nem lát a szem, ég és tenger összeölelkeznek...

Milyen különösen kék is ez az adriai tenger, nem találok rá kellő kifejezést. Ugy vagyok, mint a régi görögök, kikről nevezetes, hogy a „kék“ szóra nem volt kifejezésük, bizonyára ők sem tudtak kellő szinmeghatározást adni Hellas egének.

Érdeklődéssel nézünk másnap Brindisibe való érkezésünk elé. Három órakor délután végre feltünnek Olaszország hires hadikikötőjének erőditményei a láthatáron. Brindisiben vagyunk!

Egy óra időnk van s a legtöbben le is megyünk a pálmaligetes kis városkába, hogy kissé körülnézzünk. Egy nagy törött oszlop, nem messze a kikötőtől a rómaiak dicsőségét hirdeti: itt volt a hires Via Appia vége, mely Rómából egyenesen ide vezetett. Egy emlék hirdeti Vergilius dicsőségét, a nagy költőét. Görögországból jövet itt halt meg.

A város igen szépen fekszik, a tenger ad neki szépségéből. Különben inkább szegényes benyomást tesz, rossz állapotban levő házaival, fátlan uccáival. Bármelyik vidéki városunk elvinné előle a pálmát. Itt csak is a kikötőre van suly helyezve.

Négy órakor indulunk; kiváncsian várjuk most már a görög vizeket: a jóni tengert, patrasi és korinthiai öblöket, melyeken át kell majd a Márványtengerre jutnunk!

A délután hamar mulik: egyáltalán egy percig sem vagyunk tétlenek. Kiki olvas, zenél, tanulmányozza a tengert s annak szépségét, fényképez, naplót ir, vagy levelet haza.

Estefelé a tenger háborogni kezd. Az ótrantói öbölben vagyunk. Ott, ahol az Adria ölelkezik a Földközi tengerrel! És ez az ölelés viharos szokott lenni, amint azt a tapasztaltabb tengerészek vallják. Egyes utasok sápadtan kabinjukba vonulnak. Minket, ugylátzik, megkimél a sors. A hajónk most tényleg a habokon hintázik, villámlik valahol messze. Egyre közelebb jön a vihar s mire nyugovóra térünk, már erős zápores̈ő zuhog, csapkodja a kabin ablakát.

A hajószemélyzet nagy nyugalommal nézi az egész égi háborut. „Ez, kérem, ez még semmi“ mondogatják. Pedig ugy jöttünk le a kabinba, hogy meg kellett jobbról-balról fogódzkodni, hogy el ne essünk, annyira erős volt a mozgás! A vihar azonban elvonul. Első és utolsó rossz éjszakánk volt ez a Terevén.

Másnap reggel arra ébredünk, hogy bájos, lankás, dombos, zöldülő partvidéket látunk — Görögországot! Idillikus, költői szépségü vidék ez: a patraszi öbölben vagyunk! Önkéntelenül is eszébe jut az embernek az Iliász és Odisszé és annak hősei! Trója romjai sincsenek messze már, de oda mi nem jutunk, csak Pireuszban, Athén kikö-

tőjében pihenünk majd, rövid egy órára.

Nemsokára a lepantói öbölbe megy át hajónk. Ott látjuk meredek sziklafalon Lepantó várának romjait: itt volt a híres törökök elleni tengeri csata szinhelye. Csupa történelmi emlék. Klasszikus vizeken járunk! Délben közelgünk a korinthusi csatornához. A motorokat megállitva, pici görög csavargőzös kapcsolódik hajónk elé, ez viszi át az óriást a csatornán, mely csak 8 m mély és 22 m széles. Az ägínai öbölből az ägei tengerbe visz a korinthusi csatorna, megkönnyitve így a Törökországba menő hajók utját. Egy magyar tábornok, Türr István érdeme e csatorna megteremtése. Német mérnökökkel ő vitette véghez a földátfurás nehéz és kemény munkáját. Helyenként hetven méter magas a földpart és három órát tart, amig átjön a hajónk rajta. Kis görög gyerekek futnak a parton végig hangos kiáltásokkal, borravalót kérve tőlünk. Ujgörög beszédük csunya és érthetetlen. Néhányan közülünk megszánják őket s repülnek a francia és angol centek a piszkos kis markukba.

Ahogy kiérünk a csatornából, ujból szép panoráma tárul elénk. Megint az az idillikus zöld a zöldben, a tenger és az ég között. Egy-egy falu egészen közel terül el az öböl partjához. Kecskenyájak legelésznek kopár, apró füvel benőtt legelőn.

Özv. gróf Bolzáné.

(Folytatjuk.)

BRINDISI. Olaszország hadi és repülö kikötöje.

Két kis karosszék

Irta: Kosáryné Réz Lola

Az asszony csöndesen ment a vásárcsarnok felé. Kis, öregedő asszony volt, fekete kalapján fekete varjuszárny, — legalább olyan volt a disz rajta, mintha varjuszárny lett volna. Fekete kabátján szürkés-lilás prém, hogy micsoda állat visel ilyen szőrt, nem lehetett volna megmondani. Talán rég hordta már s a kopástól meg a sok tisztitástól lett ilyen. Fekete keztyüjén két lyuk: egy a hüvelykujja alatt, a másik a középső ujja hegyén, ez nagyon bántotta s az ujj végét behajtva odaszoritotta a hüvelyujjával erősen,-nehogy észrevegye valaki, De mindig elfelejtette megvarrni, mire hazaért Fekete szoknyája, ami kilátszott a fekete kabát alól, kissé hosszabb volt hátul, mint elöl és szürke harisnyája csak olyankor villant ki, ha fellépett a gyalogjárója vagy leszállt róla. Fekete cipője nem volt sem félcipő- sem magas, olyan régimódi, bokánfelül érő füzőscipő volt, amit egyképpen viselhet a jobb és ballábán az ember.

Kezében fonott szatyrot vitt, benne ujságpapir és két zacskó rejtőzködött. Az eső csöndesen csepergett. Az ég egyformán ólomszinü volt, mintha beboritották volna az angyalok, hogy be ne piszkolódjék a világoskék selyem... Mikorra? Vasárnapra? Vagy talán csak tavasszal szedik le róla a szürke takarót megint?...

A vásárcsarnok előtt szekerek álldogáltak. Paradicsomot, uborkát, almát, szőlőt árultak a falusiak. Az asszony meg-megállt, nézte az apró botocskákra feltüzdelt árakat. Megcsóválta a fejét és ment tovább. Drágállotta mind.

Már ott volt előtte a vásárcsarnok tátott szája, belülről halszag és fonnyadt virágok illata, állott zöldség és friss hus pára ja áradt ki hozzá. De nem lépett be, hanem egyszerre megállt a legnagyobb tolongásban és türte, hogy félrelökdössék a többi emberek, teherrel baktató mészároslegények, frissen mosdott csiripelő cselédleányok, rosszkedvüen siető háziasszonyok.

A vásárcsarnok épületében, a sarkon, valami háztartási üzlet volt. Különös. Eddig talán nem is vette észre. És az üzlet ajtaja mellett, kis karosszék volt kiakasztva spárgával. Kis fonott gyermekkarosszék. Nádból. Fehérre festve.

Az asszony felnézett erre a kis karosszékre és hirtelen egy tavaszi nap jutott az eszébe. Délután volt. Kijöttek, ide a térre, a gyerekekkel...

— — — — — — — — — — — — — —

— Itt van a pénze, nagyságos asszonyom.

Az irógép mellé egy boriték hullt az asztalkára. Az asszony feltekintett s maga fölött látta a főnök arcát. Nem szólt hozzá sem többet, mint a többiekhez és sorban odavitte mindenkinek a fizetést. De mikor föléje hajolt, érezte jól, hogy másképpen néz rá, mint valamennyi másra.

Lehajtotta a fejét és sietve dolgozott tovább. De elvétette a betüket. Bosszankodva rántotta ki a gépből a papirost. Ujat tett belé.

A főnök visszafordult.

— Mi az?

— Ügyetlen voltam, — mondta vérvörös arccal, mentegetőzve.

— Nem baj, — mondta a főnök és cigarettára gyujtott. — Egy iv papir még nem a világ. Azt el lehet pazarolni magára.

Lehajolt, felvette a tintafoltos padlóról az elhullajtott gyufát és a fütőtestre helyezte óvatosan.

Az asszony tudta, hogy az időt nyujtja. Pillanatoknak örül, mig benn lehet vele a szobában.

És hirtelen érezte, hogy ő is örül ezeknek a pillanatoknak.

Ez a tudat annyira megdöbbentette, hogy lehanyatlottak a kezei a gépről.

Hirtelen csend lett.

A főnök visszanézett.

Hosszu, bolondos, őrült, boldog és fájdalmas pillanat volt.

Egyikük sem mozdult, egyikük sem szólt.

A szivük lüktetett.

Aztán kinyilt az asszony mögött az ajtó s belépett a főnök felesége. Kis zömök asszony, drága bundában, lorgnyonnal a kezében, szenvedő arccal. Mindig el volt keseredve valamiért.

Három világrészen keresztül

Utirajz

Pireos, április 18. Végre megérkeztünk Athén kikötőjébe. Remek látványban van itt részünk. A fedélzetről megpillantjuk a görög fővárost, az Akropolisszal, a Lycabettosszal, mind megannyi klasszikus emlékkel!

Zöldülő háttérből, hegyes-dombos lankás partvidékből bontakozik ki a város sziluettje. Athén félórányi kocsijárásra majdnem egy kődobásra csak, fekszik kikötőjétől, Pireustól és rendkivül sajnáljuk, hogy a hajónk késése miatt görögországi partraszállási engedélyünket nem érvényesithetjük. De az olasz kapitányunk hallani sem akar az utasok kiszállásáról.

Most, hogy hivatalosan is Görögországban járunk, illetőleg partot érünk itt, egész ceremónián kell hajónknak, az olasz Teverének átesnie.

Amikor a nagy kikötőből, melyet két félholdalaku rakpart zár el a nyilt tengertől, középen kaput alkotva, megpillantják az idegen hajót, azonnal kis görög csavargőzös hagyja el sietve a kikötőt egy görög hivatalos közeggel. Ennek az a feladata, hogy a kapitánnyal igazoltassa a hajó mibenlétét, utasainak számát és nemzetiségét és csak az iratok rendbentalálása után engedje be görög kikötőbe. Mily szinpompás látvány tárul itt szemeink elé! A világ majdnem minden országának hajójai fekszenek itt lehorgonyozva — a nagy huszezer tonnás luxusgőzösöktől a kis csavargőzösig; az egyiptomi fehér-zöld-fekete, félholdas, háromcsillagos lobogó mellett ott látható a brit birodalom hajójának kék-fehér-piros lobogója!

Istambul, Dolmabahce a szultán nyári palotájának kapuja a Boszporusz partján

Athen. Erechteion, az Akropolison épült jón stilusu templom. Épitette Phitokles 421-ben

És az amerikai csikos-csillagos kék-piros-fehér zászlaja mellett a török félhold vörös lobogója int felénk.

Valóban, egy ilyen kikötőben látja csak az ember, micsoda a nemzetközi élet! Nagy vágyakozással nézzük a fedélzetről a kies fekvésü fővárost, a dombon egész ókori varázsában kibontakozó Akropoliszt, a Lycabettos nevü a város keleti részén fekvő kis dombot, melynek tetejét zárda koronázza, a sok szép ókori pogány emléket, melyeknek közelébe, sajnos, nem juthatunk a sors kegyetlensége folytán.

Mi nem szállhatunk partra, — de fedélzetünket csakhamar ellepik a levantinusok, görög kereskedők, lármázva, érthetetlen ujgörög, a legjobb esetben rossz franciával kevert nyelvezetükkel, lapokat, bélyegeket, üvegláncokat elárusitásra kinálva. — Veszünk tőlük lapokat és szerencsénkre elfogadják az olasz lirát és az angol pénzünket, mert bizony drachmánk nincsen.

Tekintettel az idő rövidségére, sietünk, mindenki szeretne legalább is egy képsorozatot megvenni, emlékül Athénre! — És ez a sietség azután az ő nyereségük, mert a váltásnál, fizetésnél differenciák adódnak s nincs idő azoknak pontos kiegyenlitésére. Indulunk tovább. A motorok felzugnak — ujból a tengeren vagyunk — s holnap már Isztanbul-ban leszünk — Konstantinápolyban!

Április 19. Az aegei tengeren járunk. Még-még látszanak Görögország mindinkább elmosódó partjai. Ragyogó tavaszi nap van. Egy zarándoktársunk előadást tart Konstantinápolyról, ismertetve annak multját és jelenjét. Kelet pompája bontakozik ki lelki szemeink előtt és örömmel hallgatjuk az érdekes beszámolót. Nemsokára felt

nek a távolban Kis-Ázsia partjai is. A Dardanellákba érünk. Egész más itt már a partvidék, mint az, amelyet reggel elhagytunk. Valahogyan már érzem, hogy a keletre érkeztünk. Utunknak igen-igen érdekes része ez. Az európai (balra fekvő) part inkább kopár és meredeknek mondható, mig az ázsiai part lankás, szép kertekkel és részben szőlővel van beültetve. A Dardanellák Dardanos ősrégi város után nyerték elnevezésüket, 1—7 kilométer szélességben tengerszorost alkotnak, átmenetet az aegei tengerből a márványtengerbe.

A tengerszoros legkeskenyebb részén játszódott le a mitosz szerint Hero és Leander szerelmi tragédiája. A helyét az ázsiai parton emléktorony jelzi.

Történelmi szempontból pedig azért érdekes ez a legkeskenyebb része a Dardanelláknak, mert itt keltek át Nagy Sándor, Xerxes és a törökök hadai.

Az európai parton szemünkbe ötlik Kilid-ül-Bahr festői romjaival, az ázsiai parton pedig Kalé Sultanyé, a szultán egy remek kastélya, a város közepén.

Most a Márványtenger panorámája bontakozik ki szépségittas szemünk előtt kies öbleivel és szigeteivel. Ezeknek ugyan csak konturjait látjuk, de tudjuk, hogy itt a Marmara-sziget a legnagyobb, óriási márványbányái szolgáltatják egész Európának a legnemesebb épitészeti anyagot. Ujból remek, napsütéses időnk van — kellemes most a fedélzeten ülve sütkérezni s nézni a tenger hullámjátékát. Csendesen, méltóságteljesen szeli hajónk a Márványtenger acélos kék vizét. A sirályok ujból hozzánk szegődtek és éles, ujjongó kiáltásokkal kisérik hajónkat!

Most egy utitársunk figyelmeztet, hogy északnyugati irányban szabad szemmel alig-alig láthatóan Rodostó fekszik! Mindegyikünk elgondolkozva igyekszik látcsőjével megközelitőleg is megpillantani ezt a nekünk, magyaroknak oly skomoru emlékezetü helyet. Rákóczi fejedelem számüzetésének bus mementóját. Még pár óráig élvezzük tengeri utunkat, azután partra szállunk s utunkat a Szentföldre már csak szárazföldön folytatjuk.

Közeledünk Konstantinápolyhoz, Isztanbulhoz. Isztanbul és nem Sztambul, ahogy tévesen ejtik s irják — Isztanbul Konstantinápoly töröknyelvü neve. Sztambul, Galata Tera pedig az egyes városrészek nevei.

Most feltünnek a török főváros körvonalai s a Kelet első előőrsei, a karcsu minarettek válnak itt-ott láthatóvá. Még nem hallottuk a müezzin imára hivó, hosszura nyujtott Allah-il-Allah-insallah kiáltását, csak látjuk az égbenyuló filigrán tornyokat s máris elfog Kelet varázsa. Nemsokára partraszállunk az Ezeregyéjszaka büvös meséinek hazájában! Törökországban vagyunk!

Itt járunk már egészen közel a partokhoz. Bizánc falainak romjai huzódnak a városon kivül a tengerrel egyideig parallel végig és eszünkbe juttatják az egykori főváros minden dicsőségét! Mennyit tudnának ezek a kövek mesélni! Egy Jusztinián császár és egy Theodora császárnő kortársai s életüknek néma tanujai ezek a romok.

(Folytatás következik.) **Özv. gróf Bolzáné.**

MAGUNK KÖZÖTT...

Falu vagy város?

I.

Életem nagy részét falun éltem le és falun lakom most is. A falut szeretem és azokhoz csatlakozom, akik velem együtt éreznek. Együtt érzek „Idealistá"-val, aki oly szépen, szivem szerint fejti ki a falu szeretetét. Nagyon közös a sorsunk. Én is mint fiatal leány kezdtem napsugaras falun tanitói müködésemet. Idealizáltam a falut. Tanitás után, mit nagy szeretettel végeztem, igyekeztem otthonomat széppé, kellemessé tenni, hiszen a legegyszerübb lakásból is lehet kedves, szép otthont teremteni, izléssel és — bizony — munkával. A falu csöndje közelebb visz a természethez, a mi a legtökéletesebben szép a világon.

Nincs a városnak az a pompája, amelyért elcserélném falun a napfelkeltét. Az mind igaz gyönyörüség, mivel Isten megajándékozta a tiszta lelkeket.

Képezdés koromban egy iskolai dolgozatot kellett kidolgozni. A téma „Az unalom" volt. Dolgozatom mottója ez volt: „Dolgozni és nem unatkozni". Tanárunk megdicsért a helyes levezetésért, mely ebben volt összesüritve: az élet ugy reális, mint ideális értelme a munka. Igen, a munka az, amivel nemcsak a létfenntartást szolgáljuk, hanem a lelkünk sokkal elégedettebb, egyéniségünk öntudatosabb lesz általa. A munka ad célt az ember életének nemcsak falun, hanem városban is. A munka elüzi az elégedetlenség fantomjait. A kertészkedés, a baromfitenyésztés nemcsak anyagi jólétet biztosit, hanem örömet, szórakozást is nyujt s kedélyünk felderül, ha sikerült kis gazdaságunkban gyönyörködhetünk.

Tévedés azt hinni, hogy a város zajában, szédületes forgatagában megtalálhatjuk a boldogságot. Nem, a falu csendje sokkal inkább szivünkbe engedi a boldogság drága érzését és a technika mai előrehaladása a falun lakóknak is olyan élvezeteket juttat, hogy a magas kulturával teljesen együtt haladhat. Nagy áldás a rádió.

Ha vágyainkat, igényeinket a lehetőségek határaihoz mérjük, ha megkeressük a Szépet az Isten alkotta természetben, akkor abban soha nem csalódunk, mig az emberalkotta dolgok kártyavárai hamar összeomolhatnak.

Falusi asszonytestvéreim! Ha néha fellázong bennetek a vágy, hogy városban mennyivel több élvezetben lenne részetek, gondoljatok arra, hogy ezzel gyakran csalódás is jár, bizony sokkal fokozottabb mértékben, mint a csendes falusi életben érheti a lelkünket.

„Idealistának"-nak és a többi velem érző asszonytestvéreimnek meleg köszöntést küldök

Szvitok Rezsőné.

— II. —

Érdeklődéssel olvasom a „Falu és város" cimü kérdésre vonatkozó hozzászólásokat. Nagyon feltünt, hogy a város távol tartotta magát és csak a falu szólalt meg igazán, őszintén, szive szerint. Mennyi romantika él a női lélekben, mit boldogságra ébreszt egy maganevelte fehér violaszál, ezerszinü rét, a kis patak, a suttogó füzek, a hangos szüretek és az édesbus nótaszó...

A falu szive vonz, visszahiv, visszavár!

A „Sors", a kis és nagy vágyak be és nem teljesitője visz, száguld veszettül városok árnyai között és mikor megbámultuk az Isten-áldotta müvészkezek ezer csodáját, magunkba szivtuk a tudások aranyát és az Életszántotta utakon megsebezve elfárad a lábunk, pihenni vágyó lelkünk ujra haza száll...

Haza, oda, hol ringott a bölcső, szárnyra kelt a vágy, Haza, megpihenni egy régi várrom mesélő kövein és egy csendes kápolna nyugalmat hozó magányában, csendjében.

Tischler Ilona.

nyér kell! És ki kellett volna kényszerítenem a sorstól. Le kellett volna ülnöm a vezérigazgató előszobájában és nem lett volna szabad elmozdulnom, amíg nem alkalmaz.

Megfordultam és indultam a gyárba. Ugy föl voltam izgatva, hogy magam sem tudom, hogyan értem el odáig. Ott fölmentem az előszobába és leültem. És vártam.

Az idő mult. Néha féltem attól, hogy megkérdik, mit akarok, s bolondnak fognak tartani. De nem szólt hozzám senki egy szót sem. Elkeseredésem egyre nőtt, de éreztem, hogy most már nem birnék elmozdulni innen. Szédültem és mámorosnak éreztem magam. Viziókat láttam, őrültségeket. Hogy hosszu idő mult el, mióta itt ülök. Talán évek is. Évtizedek... Aztán a gyár épülete lassan omladozni kezd, a munkások, tisztviselők, a vezér, mind meghalnak, elmennek innen, a falakat lebontják, de én még mindig itt vagyok és nem mozdulok a helyemről.

Dél lett. A szolga körülnézett, meglátott s odaszólt nekem, hogy a vezérigazgató ur nem fogad több vendéget ma, mert haza készül. Nem is feleltem reá. Ott gubbasztottam a sarokban. A szolga rámnézett, én visszanéztem rá, nem valami barátságosan. A szolga bement a vezérhez. Nem bántam. Ha kidobnak, akkor sem megyek, — határoztam el. Nem követelőztem, nem lármáztam, de ott ültem és ezt nem tilthatja meg nekem senki.

A vezér kijött, a kabátját huzta. Utközben megállt előttem. Ugy látszik, a szolga említette, hogy valami különös idegen ember ül az előszobában még mindig.

— Vezérigazgató ur — mondtam egészen csöndesen, talán még mosolyogtam is —, nekem három hónapja nincs állásom, a feleségem, szegény, nem tud aludni az aggodalmaktól, a gyerekeknek cipő kell télre. Én nem tudok igy hazamenni, azzal a hirrel, hogy megint nem tudtam munkát szerezni. Én tudok és akarok dolgozni és szégyellem magam.

Könny fojtotta el a szavamat, dühösen elfordultam.

— Itt maradok, amig munkát nem kapok, — mondtam még és visszaültem a helyemre.

A vezérigazgató figyelmesen rámnézett, aztán megcsóválta a fejét.

— Nem szabad ennyire elkeseredni, — mondta. — Jöjjön be az irodába.

Valószinüleg attól félt, hogy öngyilkos leszek az előszobájában s nem akarta lelkére venni a dolgot.

Akárhogyan is, azt mondta nekem, hogy beállhatok egyelőre munkásnak, majd meglátja, hogy csakugyan akarok-e és tudok-e dolgozni. Boldogan mentem haza. Nem mondtam meg a feleségemnek, hogy munkás vagyok, csak azt, hogy a jövő héten már lesz fizetésem. Egy hónapig voltam munkás. Boldog voltam.

Jólesett az érzés, hogy olyan hamar beletanultam a fogásokba és olyan jól birtam az iramot a többiekkel. Mégis legény vagy a talpon, — mondogattam magamban, mig a lenditőkerékre ügyeltem, hogy el ne kapjon.

Egy hónap mulva ujra fölmentem a vezérhez, de már akkor ő hivatott. Azóta tisztviselő lettem nála.

Az öreg csavargót azóta sem felejtettem el. Szeretnék találkozni vele, szeretném megreggeliztetni és szeretném megmagyarázni neki, hogy nem szabad gyáván és lemondóan elmenni a szerencsénk mellett. Hátha van még annyi ideje, hogy megtanulhassa és élhessen vele...

Három világrészen keresztül

Utirajz

(Folytatás)

Elbüvölő látvány tárul most szemeink elé. Az egykori török főváros: Konstantinápoly. Egy darab világtörténelem. Az európai parton a Stambulnak nevezett városrész bontakozik ki, lankás hegyoldalban karcsu minarettjeivel és imaházainak kupoláival.

A nagy hidon tul, az Aranyszarvon pedig Galata és Pera, az európai városrész fekszik, a hires galatai kilátótoronnyal. (Egyes utitársaink abban reménykednek, hogy még a mai nap folyamán följutnak a kilátóba, pedig, amint később látni fogjuk, örültünk, midőn, fél 9 óra lévén, szállásunkra érve, megpihenhettünk!)

Az ázsiai parton látjuk Skutari barna faházait föltünni. És mindezt a szép panorámát mintegy beszegi a tenger fodros hullámjátéka és az alkonyat ezernyi színárnyalata... Végre kikötünk. Nagy ceremónia ez, ugy látszik, itt is és a török hivatalnokok, többnyire katonaság, mogorva kinézésü, mosdatlan muzulmánok lepik el hajónkat. De a nagy izgalom közepette, amely ilyenkor, kiszállás előtt egy ilyen nagy hajón az utasok közt uralkodik, nagy öröm is ér: magyar szó üti meg fülünket — a kis hajólépcsőn följönnek hozzánk Páter Vendel János jezsuita atya és a kis Rády Gedeon, cserkész, a magyar kolónia kiküldöttei gyanánt, hogy elsőnek üdvözöljenek bennünket a messze Keleten — magyar szóval, magyar szivvel! Leirhatatlan öröm ez számunkra! A kérdések egész özönével árasztjuk el drága honfitársainkat, ők pedig szintén látható meghatottsággal mondják el nekünk, hogy az ujságból értesültek mindig utunk egy-egy szakaszáról, és most vártak bennünket. Lent pedig, a kikötőben, a rakparton vár a többi magyar testvér! Miután még soká tert az utasok igazoltatása stb., a hajó fedélzetéről integetünk nekik, majd, kezdeményezésemre, kibontjuk a piros-fehér-zöld Szüz Anyás lobogónkat és fölhangzik a „Boldogasszony Anyánk“ örökké szék- mélabus dallama a kis magyar csapat ajkáról... Fölhangzik az ének és halk zokogás kiséri, szem nem marad szárazon, sziv nem marad megindultság nélkül... Végre (este 7 óra lett) itt van a partraszállás pillanata. Minden el van intézve. — A hajólépcső legfelsőbb fokán jobbról-balról két török altiszt áll és szurós szemmel, szinte fogcsikorgatva nézik az odanyujtott utlevelet és összehasonlitják az utast az utlevél fényképével!

Jaj annak, aki régebbi fényképet használt e célból — gyanus lesz és sok kellemetlenségnek lehet kitéve. Szerencsére, a mi irataink mind a legnagyobb rendben vannak. Ellenben egy szegény török, vagy görög nőt, aki egy gyermekkel utazik s az nincs utlevelén föltüntetve, gyermeke nélkül akarják csak partra engedni. Nagy a sirásrivás, orditozás. Végre győz a fölháborodott közvélemény s velünk együtt szállnak partra. A kikötőben vezetőnk, Bozóky ezredes tart megható beszédet utunk céljáról. Szállásunkra érve pedig figyelmeztet a Keleten szükséges óvatosságra, ugy az egészségügyi szempontból, mint pl. a kereskedelmi üzletek megkötésénél, valamint vásárlás stb. Három napot töltünk itt az egykori török fővárosban és részben autón, részben gyalog járjuk be annak nevezetesebb helyeit. Megtekintettük az épitészet remekmüveit,

A „Taurus" vadregényes vidéke

ezek közül a leghiresebbet, az Aja Szófiát, melynek remek konstrukciója, valamint anyagának nemessége és szinpompája lenyügöző hatással van a müvelt ember lelkére. Hatásban határozottan fölülmulja a római Szent Péter-bazilikát is. Idegenül fest csupán a mozlimok által piros stráfokkal ellátott faszádja, amely mintegy rabruha benyomását teszi, és a négy sarkában hozzáépitett négy minarett, mely a kupola nagyszerüségének benyomását lényegesen megzavarja.

Végigjártuk a hires keleti bazárokat, zajos, szines sokféleségében gyönyörködve, kirándultunk a Boszporusra s az Aranyszervon végighajóztunk. Voltunk az egykori Hypodrom helyén, ahol most fü nő, s láttuk a hires Konstantin-oszlopot, mely dicsőségét hirdeti annak, akinek nevét viseli még ma is a város: Nagy Konstantin császárét! Még sok-sok mindent kellene itt felsorolnunk, amit láttunk a Janicsár-muzeumtól az Északi-Szerájig, a szultán palotájának s mesébe illő kincses kamráinak sokaságát, a Héttorony romjait, az Eyübi-temető festői szépségét, Dolma Bagtehé tiszta márványból készült szultáni nyaralót stb., de ezek nem képezték utunk célját, csak átutazóban hamarosan néztük meg s igy nem is időzök tovább e képeknél. E három nap alatt a „Magyar Körben", a „kolónia" klubhelyiségében volt a legszivélyesebb vendégszeretetben részünk. Egyes hölgyek el-elkisérgettek, kalauzoltak, azok, akik férjük hivatásánál fogva, már régebben időznek ott, perfekt beszélnek törökül. Fájó szivvel bucsuztak el tőlünk, nemcsak és elsősorban azt irigyelve, hogy hazatérünk Magyarországra, hanem a Szentföldi szép utunk iránt is a legélénkebben érdeklődve. Távozva, ezeket a benyomásokat vittük magunkkal az első keleti állomásokról: nagyon sok természeti szépség van itt, a főváros fekvése festői, rengeteg történelmi müemlék s kincs; modernebb, mint ahogy elképzeltük, de a nagy zsivajt, tarka uccai életet s a keleti szokásokat meg kell szokni.

Napsütéses tavaszi délután van, kis propellerrel átkelünk a Haydar Pasha ázsiai vonatállomásra — onnan indulunk Syriába. Ázsia földjére léptünk! Különös érzés fog el bennünket, midőn az anatóliai expresszre szállva, bucsut intünk ismerőseinknek. Itt van Konstantinápoly pátriárkája, Gregorius della Tolla titkárja kiséretében és Szaffjedin Baha, a török magyar követség első forditó titkára is. Fütyül a vonat — s indulunk. Hatvan óráig megyünk most majdnem szakadatlanul robogva, vadregényes vidéken, a Taurus hegységen át, Syria felé.

Özv. gr. Bolzáné.

Verlaine

A havas uton

A havas uton, a tar fák alatt,
A vénhedt parkban két árnyék halad.

Bágyadt szem, hervadt ajk, fáradt beszéd...
A szél elkapja halk szavuk neszét.

A vénhedt parkban a tar fák alatt
Két sziv hánytorgat rég holt álmokat...

— Mondd, az az üdv eszedbe jut-e még?
— Hadd el barátom; annak vége rég.

— Oh napsugáros szép emlékezet!
Mint csüggtem édes ajkadon! — Lehet...

A vágy, hogy újra boldog légy velem:
Szivedben olykor föl nem gyul-e? — Nem!...

— Hány szép remény csalt! Mily kék volt az ég!
— Most nincs reményünk és sötét az ég!...

S úgy mennek tova a tar fák alatt
S csak az éj hallja suttogásukat.

Forditotta Telkes Béla.

A kormány előbb egyes tanulók kicsapásával, azután az iskolák bezárásával felelt. Ezt az utóbbi elhatározást azonban nem lehetett sokáig érvényben tartani, mert az iskolákat zsidó és orosz leányok is látogatták. Azután a szülőket igyekezett megfélemliteni a hatóság. Némely szülőknél ez sikerült is, akik azután teljes szigorral követelték gyermekeiktől, hogy ujból járjanak az orosz állami iskolába s vessék alá magukat az eddigi iskolai kihágásért járó büntetésnek. Más szülők a gyermekek pártjára állottak s várták az események kifejlődését. Midőn pedig két diák abból a dilemmából, hogy a szülőknek engedelmeskedjék-e, vagy pedig a tanulótársainak fogadott szolidaritást tartsa meg, nem tudott más kivezető utat találni az öngyilkosságnál, akkor ez a tragikus eset a megfélemlitett szülők szigoruságát is enyhitette.

A sztrájk ideje alatt a titkos iskolázás a középiskolákra is kiterjedt, a tanulókat a főiskolai fiuk és leányok tanitották. A következő évre, aki csak tehette, a külföldre, vagy legalább Oroszország belsejébe ment közép- és főiskolai tanulmányainak folytatására. Különösen a krakói és a lwowi (Lemberg) egyetemek teltek meg hallgatókkal, hogy Lengyelországnak az oroszok által elfoglalt részein lévő orosz iskolákba ne járjanak lengyel tanulók. Ebben a küzdelemben is a leányok jártak elől.

Ekkor az orosz kormány is uj megfontolás alá vette a dolgot s végre is elfogadta Imeretynski hercegnek már nyolc év előtt tett javaslatát, sőt továbbmenő engedményt tett. A herceg véleménye szerint ugyanis a lengyel nyelv tanitásának elhanyagolása tápot ad különféle kormányellenes izgatásokra, lehetőséget arra, hogy politikailag nem megbizható egyének az iskola falain kivül tanitsák a lengyel nyelvet, a külföldön tanuló főiskolások pedig kész agitátorokként jönnek haza olyan eszmékkel telten, hogy az európai államokéhoz hasonló szabad élet az emberiségnek nélkülözhetetlen. Ezért azt javasolta, hogy az agitátorok működésének meggyengitése céljából a lengyel nyelvet az állami iskolákban kellő alapossággal tanitsák, Varsóban pedig a kormány állitson fel müegyetemet. Az 1905. évi október hóban megjelent cári rendelet ezeken felül lengyel tannyelvü magán elemi és középfoku iskolák szervezését is megengedte.

A lengyel nők által kezdeményezett és bámulatos eréllyel és körültekintéssel keresztülvitt mozgalom tehát teljes eredményre vezetett. Ettől az időtől a titkos oktatás szervezete nyilt szervezetté alakult, a magániskolák egész hálózatát épitette ki és további uj küzdelemre indult, melyben egyetlen cél lebegett szeme előtt: a nemzet függetlenségének visszaszerzése.

Ebben a küzdelemben, melyben természetesen a férfiak is részt vettek, a lengyel nők mindegyike azt adta, amit adhatott: vagyonát, munkaerejét, sokszor szabadságát, vagy a családi élet boldogságának reményét. Tuhanowska Jozefin egész nagy vagyonának feláldozásával iskolákat és tudományos kisérleti laboratóriumot szervezett, mások tudásukat ajánlották a köznek és szinte nem volt példa rá, hogy lengyel leány felálljon táncra porosz, osztrák, vagy orosz tiszttel, vagy házasságra lépett volna akármelyikükkel, de különösen orosz emberrel, pedig láttuk, hogy a lengyel férfiak a szakadatlan harcban ugyancsak megfogyatkoztak. Ugyanezen nemzeti elzárkózás tette oly bensőségessé a katolicizmushoz való ragaszkodást, maly elválasztotta a lengyelt a pravoszláv orosztól, vagy az evangélikus porosztól.

T. I.

(Folytatjuk.)

Három világrészen keresztül

Utirajz

(Folytatás)

Most már rohamosan közeledünk az Ur Jézus szülőföldjének határához. Syriában robog ugyan még gyorsunk, de máris mintegy előizelitő gyanánt e kopasz, sziklás vidéket benépesiti egy-egy beduin karaván; itt látjuk az első tevéket, nyájukat őrző barna beduinokat fehér burnuszban. Alig kődobásnyira a vasuti pályától a sziklás meredeken ut kanyarog, melyet régóta figyelünk; ezen elődeink, a keresztes vitézek igyekeztek, ki lóháton, ki gyalogszerrel a Szentföldre. Meghatódva nézzük a robogó gyorsvonatból. S bár nem tudjuk magunkat az ő vitézségükhöz mérni, mégis bizonyos szellemi rokonságot érzünk az ő eszméikkel s büszkén valljuk magunkat „Szentföldi zarándokoknak". Ha fegyverrel nem is, de lélekben akarunk harcolni hitünkért. És áldozatot is hozunk bizony most már eleget, mert a hőség kezd türhetetlenné válni (Aleppóban pár percre kiszállva, reggel kilenc órakor 30 fok Celsiust mértünk) és viz sincsen már ezen a vidéken. Csupán ásványvizünk van s habár a kitünően felszerelt Taurus expressz mindennel el van látva, ugy vizzel igen kell takarékoskodni a személyzetnek, mert ez főrészt mosdásra kell.

Itt a kisebb ázsiai vasuti állomásokon nem kinálnak ám sört és meleg virslit, hanem kis beduinfiuk főtt és nyerstojást és — diót árusitanak. Egészen különös benyomást tesznek a beduinfalvak az európai emberre. Ugy néznek ki messziről a végtelen homoksikságban, mint sok-sok bubos kemence egymásba épitve. Ezek a bubos kunyhók sárból, agyagból készülnek; dombor formájuk védmü a nap perzselő sugarai ellen.

Végre majdnem két és félnapi robogás után megérkeztünk Baabbek-be, az egykori Heligeolisz-ba. Baabbek egykor Syriának élénk forgalmu kereskedelmi városa volt — ma már csak remek fekvéséről — a Libanon s Antilibanon hófödte csucsairól, melyek között fekszik az „El bika" fensikon s történelmi romjairól (nagy Jupiter templom stb.) hires. — 1250 méter magasságban fekszik a tenger szine felett s igy valóságos klimatikus gyógyhelyszámba megy, olyannyira üde itt a levegő. Sajnos, csak 1 napot töltünk itt s már megyünk is másnap tovább (most már autóval egész Jeruzsálemig) Damaszkuszba, Kelet gyöngyének nevezett, Syria fővárosába. Tizennégy napig leszünk most arab soffőrjeink jóindulatára s ügyességére utalva. Kissé aggódva néztünk utunk ezen szakasza elé, annál is inkább, mert hir szerint Transzjordániából át-átjönnek még egyes vad beduin csapatok s megtámadják az ország elhagyatottabb részein az európai utasokat. Hála Istennek azonban aggodalmunk nem váltak valóra. Elsősorban is feltétlen megbizható intelligens arab: Fuad volt a hat autóból álló csapatunk vezére. Egy alkalommal már vezetőnket s többeket Palesztinán át kalauzolta s minden incidens nélkül.

Kitünően beszélt angolul és gépkocsijai is mind — Studebaker gyártmányuak, elsőranguak voltak. Igaz, hogy a palesztinai autóutak jó minőségükben tán még a hires olaszországi utakon is tultesznek (az angol kultura érdeme), de azért óriási teljesitményt végeztek. Palesztina hegyes vidék lévén s az utvonalunk is majdnem mindig és főleg szerpentin-utakon, hegynek fel-le vezetett. Damasz-

kuszban egy napot töltöttünk, megnéztük elsősorban is Szent Pál Apostol bazilikáját s mind azon emlékeket, melyeket itt fenntart róla a hagyomány. Végigjártuk a híres bazárt, megcsodáltuk a híres selymeket és szöveteket, „damaszt“-okat, melyek persze itt jóval olcsóbbak, mint minálunk. Híresek a damaszkuszi édességek is, törökméz fajta, itt „syriai nougat“-nak nevezik, valamint a rózsalevélből készült kitünő — lekvár! Megtekintettük az Omajjádok mecsetjét, még egyszer elbucsuztunk Szent Pál apostol templomától és azután autóba szálltunk, hogy Fülöp-Cezaréába menjünk, a Jordán-folyó eredetéhez — Palesztinába! Baniásznál léptük át a határt; — megilletődve és imádkozva, AVE TERRA SANCTA! Innen rövid ebédszünet után s miután itt szentbeszédet hallgattunk, tovább robogunk El Kunátrah-n át, Kafarnaumba! Mélyen meghatva térdelünk le ama zsinagógának romba dőlt köveire, amelyek egykor az Ur Jézust gyakran látták vendégül! Valamivel tovább innen van Szent Péter háza. Jámbor német farmerek őrzik itt a Szentföldön drága emlékeinket.

Lankás domboldalról ereszkedünk le a genezárethi tóhoz!

Felejthetetlnül szép panoráma tárul most szemeink elé. Nem hiába mondják, hogy a genezárethi tó és vidéke a Szentföld fénypontja! Csendesen hullámzó tó fekszik előttünk, melyet a nap leáldozó sugarai rózsaszínü fátyollal vonnak be, háttérben a Hermon hófödte csucsai. Pálmák között fekszik itt Tiberiás, hol az éjszakát töltöttük Názaréthba való utazásunk előtt; kissé odébb Magdola, Mária Magdolna szülővárosának romjai. Bájos vidék ez a Galilea.

Másnap Názaréthba érkezünk. Ujabb emlékek elevenednek fel a kis galileai városkában, mely ma ugyan már mindenben a korral igyekszik haladni, egykor azonban az ács fiának, názáréthi Jézusnak volt otthona. Körmenetben vonulunk be először az Annunciátiós szentélybe, majd megtekintjük a többi szentélyeket, Szent József műhelyét, Szüz Mária lakosztályát stb. Minden egyes eredeti szentély, lakóház romjai fölé a kereszténység bazilikákat emelt. Ezért, bár megvan a Szentföld eredeti varázsa mindenhol, nem lehet olyan jól rekonstruálni az emlékeket, mintha eredeti formájukban megmaradtak volna, mondjuk például a galileai názáréthi kis ház, a szent családé, házalakban. Ma egypár sziklán épül a remek templom Szent József egykori műhelye felett, melyből már semmit, de semmit se látni. Csupán azt mondhatjuk: „Valamikor — azt mondja a tradició — itt dolgozott Szent József.“

Názáréthből autón kirándulva megtekintjük Cana-t Galileában, az Ur első csodájának szinhelyét (szintén egy nagy, szép templommal a csoda szinhelyén). És érdekes

TIBERIAS, a genezárethi tó partján

JERUZSALEM. Szentsír-bazilika.

véletlen, épp itt vagyunk szemtanui egy falusi galileai lakodalomnak. Arab soffőrjeink hívják fel figyelmünket rá, a ceremóniának ugyan már vége, de a ház udvarán látjuk a fiatalokat, felvirágozva, ünnepi ruhában, kik szivesen állnak az utitársaink fényképező gépe elé. Valamicskét értenek angolul is. És így megértetik velünk, hogy szokásaik megkivánják, hogy most visszavonultságban ünnepelve töltsék el házasságuk első két hetét. Meglátogatjuk a Tábor hegyét is és Karmelt és félnapi szakadatlan robogás után végre megérkezünk Jeruzsálem kapui elé. Gyertyás körmenettel való bevonulás volt tervbe véve, de tekintettel a nagy hőségre (dél van és április 30-án itt nyár van már), elesik ezen programpont s mindenki podgyászával a kezében gyalogszerrel indul a szállásunkra: a Ferencesek Casa Nuóvá-jába, vagyis Zarándokházba, mely az óvárosban fekszik. Azért állott meg autónk is a Porta nuová-nál, mert itt nem lehet autóval járni a belváros szük, hepehupás uccáin. A régi időkben a zarándoknak külön pápai engedély kellett ahhoz, hogy a Szentföldre mehessen; a középkorban szőrcsuhát kellett öltenie annak, aki Jeruzsálembe lépett. És még Ibrahim pasa idejében a török kapuőrség levetette annak saruit, ki a városba igyekezett.

Özv. gr. Bolzáné.

Három világrészen keresztül

Irta: Özv. gr. Bolzáné

Jeruzsálem, május 1. Végre itt volnánk hát; elértük hosszu, fáradságos utunk főcélját: a Királyok városát.

Mint minden keleti város, ugy El Kuds (arab neve Jeruzsálemnek) is szinpompás élet képét adja. Bár lakosságra nézve nem nagy, 80.000 lakosa van csupán, terjedelme, mint különös fekvése érdemelnek emlitést. Mint Róma hét halmon, Jeruzsálem is több halmon épült; ugyszólván a város szivében van Mária hegye, a salamoni templom helyén épült Omár mecsettel; innen kődobásnyira keleten az olajfák hegye, délen Sion hegye, a bencések gyönyörü szép apátságával, az ugynevezett Dormitio-val és Bezetha északkeleten. A város „keresztény negyedében" volt a mi szállásunk, a ferencrendiek vendégszerető, egyszerü, zárdajellegü kis „Casa nuová"-jában. Szerény kis zarándokház ez, de az olasz és spanyol ferencesek igaz vendégszeretete kárpótol sok hiányt. Innen indultunk mindjárt első nap délután a Szent Sir Bazilikába, hogy felkeressük az Ur Jézus szenvedésének, halálának és feltámadásának emlékhelyeit.

Lippay Lajos dr., az osztrák-magyar zarándokház vicerektora volt oly kedves a cicerone szerepét átvenni.

Végtelenül jól esett nekünk Jeruzsálemben is mindjárt magyar honfitársra akadni, aki délután állandóan velünk tartott, egészen Kairóba való elutazásunkig. Szük kis uccák zürzavarán át, tevehajcsárok elől falhoz lapulva, vizhordó kis szamaraknak kitérve, szegény koldusok „baksis!" kiáltozásától kisérve jutottunk el végre a Bazilikához

A forróság szinte türhetetlen volt és csak trópusi sisakjainknak köszönhettük, hogy rosszullét nem környezett. Csak el kell gondolni, hogy a büzös, rosszul kövezett uccákon mit jelent az, tikkasztó hőségben lépcsőnek fel-le gyalogolni, mert hiszen ennek a városnak még a belseje is csupa apró hegy-völgy!

Hogy milyen a Szent Sir Bazilika, azt minden Baedeker pontosan leirja; müvészettörténeti szempontból Keppler Pál püspök német nyelven irt leirása igen jó. En itt nem akarok müvészettörténetet adni, hanem egyéni benyomásokat, ezért csak azt mondhatom, hogy az első benyomásom e szentélyről roppant szomoru s lehangolt volt. Az elhanyagolt egykori remekmüért ma tán tiznél több felekezet harcol — harcol az elsőbbségi jogért. S a harc bizony nem járul hozzá ahhoz, hogy valamiképp is igazán épüljön, szépüljön az egykor a keresztes vitézek által oly gyönyörüen restaurált templom.

S éppen azon a szent helyen, ahol a mi Urunk Jézus Krisztus drága vérét ontotta azért az eszméért, amely a kereszténység lényegét kell, hogy képezze: az önzetlen szeretetért, ott folyik a legádázabb harca a büneiben megátalkodott emberiségnek!

Szomoru, nagyon szomoru! Mindezt azonban elfelejtjük, amikor könnyes szemmel, könnyes szivvel ott térdelünk az „Angyal kápolnában" az Ur Jézus Sirjánál, majd pedig Golgotán, egy emelettel feljebb, az Ur Jézus keresztrefeszitésének és halálának szinhelyén. Egyszerü ezüst foglalat jelzi az oltár alatt azon helyet, ahol a szent kereszt állt.

O ave crux, spes unica!

Légy üdvözölve, drága, szent hely! Üdvözlégy Szent Kereszt, egyetlen reményünk, mely egykor itt állottál a sziklabércen s bár ledöntött pogánykéz, ujból diadalmasan felemelkedtél s a századok és évezredek homályán át hirdetted és hirdeted Jézus Krisztus örök szeretetét, örök győzelmét!

Jeruzsálem, május 2. Ma nagy ünnepünk van. A bencések Sion-hegyén levő apátságában ma szentelte fel érsekünk, Zichy Gyula gróf, kalocsai és bácsi érsek a kis magyar kápolnát, mely magyar sziv, magyar kéz áldozatkészségéből jött létre. A freskókat magyar müvész festette, az oltárt magyar épitész tervezte, magyar asszonyi kéz himezte az oltárteritőt is, mely liliomosan, hófehéren borul a virágos oltárra. Az apátság egykori falai között, ugy tartja a jámbor legenda, utolsót lélegzett a Boldogságos Szüz; itt halt meg.

JERUZSÁLEM. A Dormitió, hol a magyarok kápolnája van.

Innen az elnevezése: Dormitio.

Büszkék lehetünk rá mi magyarok, hogy nekünk, egyedül nekünk van itt külön kis szentélyünk. Egyetlen más nemzetnek sem. Ertékelik is ezt a német bencések s az apát külön szivélyes beszédben köszöni meg jövetelünket. Egyuttal kiemeli, mennyire épülnek Jeruzsálemben a magyar zarándokcsapat fegyelmezettségén, igaz zarándoklelkületén.

Az a pár nap, amelyet még itt töltünk, hamar mulik.

Vasárnap, május 3-án Betlehembe rándulunk.

Ujból hegyen-völgyön át robogunk a kitünő Studebaker-kocsinkon, most csak rövid utról van szó, alig háromnegyed óra alatt Betlehemben vagyunk. Este lett már, mire mindent megnéztünk; éjfélkor a születési barlangban hallgatunk szentmisét. Megható pillanat! E barlangban született a Megváltó. Valóban megható pillanat, midőn a kis magyar zarándokcsapat ajkáról felhangzik a régi, régi magyar karácsonyi pásztorének: „Mennyből az angyal, lejött hozzátok, pásztorok!...

1931-nek május egy éjjelén, azon a helyen, ahol a Megváltó született...

Kedd, május 5. Ma a Holt tengerhez rándulunk, Sodoma és Gomorrha vidékére. „El Glór" sivatagon, homok hegyeken át visz utunk, ujból csodálatosan beválnak a jó gépkocsik s a kitünő arab soffőrök. Tábla jelzi azt a helyet, ahol 400 méterrel vagyunk a tenger szine a l a t t. A világ legmélyebb pontja.

Rekkenő hőség! Különben az annyira kietlennek hiresztelt vidék meglepő varázzsal bir; a tenger kék, csak vize sós, sikamlós, gyönyörü kavicsos strandon sütkérezünk, ki-ki fürdik, majd egy-egy pohár ásványvizet iszunk a kávéház terraszán. Sok bibliai emlék elevenedik meg itt lelki szemeink előtt, hol egykor Sodoma és Gomorrha virágzó városok állottak.

Jerikót visszamenet érintjük. Itt nagy banántermelés folyik. A banán a beduinok főtápláléka, egyáltalán a gyümölcs. Különben árpa és buzakenyérrel, valamint juhtejjel élnek. Szeretik a paradicsomot s főleg az uborkát. Ez utóbbit nyersen eszik, kenyérrel. Az arab konyha vajjal bővelkedik. Nemzeti ételeiket elkészitésük után még vajjal bőven leöntik. Akárcsak nálunk az Alföldön, ahol zsirral nem takarékoskodik a jó gazdasszony.

Zarándokutunk egy lélekemelő pillanata következik most: tábori mise a Jordán partján, ahol Jézus megkeresztelkedett és a keresztségi fogadalmunk megujitása ugyanott.

Sebesen folyik az itt még nem nagyon széles Jordán; zavaros vizü, sekélynek látszó patak. Rengeteg a légy és szunyog a magas nádasban. A XII-ik században még oroszlánok jártak erre. Ma a vadállatok már messze, Transzjordánián tulra vonultak vissza. Sakált se hallottunk üvölteni, mint azt a mult század zarándokai oly gyakran emlegetik.

Jeruzsálem, május 6. Ma megtekintettük Haram- és Sherif-et, az Ómár mecsetet, a Salamon templomának helyén épült remek mecsetet — a sziklsdómot. Közepén a szentélyneк rejtik a muzulmánok azon sziklát, melyen Ábrahám Izsákot akarta az Urnak feláldozni. Állitólag Mohammed próféta e szikláról tüzes lovon repült az égbe. Még alig ötven évvel ezelőtt keresztény a templom terére nem léphetett, a mecset küszöbét nem érinthette lába. Mi már bátran csoszogunk piros papucsainkkal a szebbnél-szebb szőnyegeken s nézzük az itt-ott imádkozó mohamedánokat, csodáljuk az épitészet e remekművét. Közvetlen közelben az Aksza-mecset, egykor a keresztes vitézek Mária-temploma. Nem messze a siratás fala, ahol a zsidók péntekenként kétségbeesetten imádkoznak. A „porta aurea", ahol Krisztus Urunk bevonult a városba virágvasárnap, ma be van falazva; azt tartja a mohamedán hagyomány, hogy ezen a kapun fog bejönni egykor a nagy próféta, de nem az ő nemzetiségükből s ezt akarják megakadályozni!

Május 7. Ma bucsunk a Királyok városától! A délutánt tegnap még emléktárgyak vásárlására s a városban való sétára — az elegánsabb negyedben, a Jaffa-kapun kivül — használtuk. Reggel még szentmisét hallgatunk a Szent Sirnál, majd jó ismerőseinktől bucsuzva ujból robogunk a si-

RÓMA. Szent-Péter templom

vatag-expresszel — El Kantara felé, a Szüz csatornához — Afrika földjére.

Ugyanazon irányban haladunk most Egyiptom felé, ahol egykor a Szent Család menekült. Egy-egy tevekaravánt, szamaras beduincsaládot látunk.

Igy mehettek Szent József, Szüz Mária s a gyermek Jézus is. Több órán át a lybiai sivatagon át robogunk, finom por lepi be az étkezőkocsink tányérjait, poharait. A sivatag homokja ez. Ez ellen nincs védelem. Szemünk, szánk is kap belőle. Végre megérkezünk a Szuez csatornához, kompon átkelünk El Kantarába s onnan ujabb, majdnem 6 órás ut után éjjel fél 11 órakor nagy melegben megérkezünk Kairóba.

A piramisok városában, május 8. Nagystilü ez a Kairó. Bár az arab negyed kisváros benyomását teszi, impozáns az európai negyed. A citadella a kalifok sirjaival, a remek egyiptomi „antik" muzeum, hol Tutenkhamen kincseit bámultuk (csekély 36 terem) és sok más. Mindenekelőtt pedig a szenzáció: a Nilus és a piramisok! Ma már autóval lehet kimenni közvetlen Gizába, a Cheops tövébe.

Az arabok tevét, szamarat kinálnak a Szfinxhez való lovagláshoz. A feneketlen homokban gyalogolni nem lehet. Álmélkodva állunk egy 5000 éves kultura emlékkövei-nél, sokat gondolkodunk, vitatkozunk, gyönyörködünk, de időnk mulik s délután a magyar konzul vendégei vagyunk — bucsuzunk, hogy átmenjünk még hamar Memfiszbe.

Május 10. Ma végleg bucsuzunk a szép Egyiptomtól! De kár, hogy oly rövid volt ittlétünk! Mennyi szépség, mennyi élmény, mennyi tanulmány! De kár! Alexandriába visz a gyors. Onnan délután 3 órakor behajózás az „Umbriára" s indulás a Földközi tengeren át — Nápolyba. A tenger nyugodt, az ut Nápolyig kellemes. Jobb, mint az Adria. Jó időnk van. Nápolyból Rómába visz utunk, ahol hódolattal járulunk a Szent Atya elé, áldását kérve. Külön szeretettel fogadja a magyar zarándokokat! Kedves emlékkel gazdagodva bucsuzunk Rómától, az örök várostól s indulunk Assisibe, a nagy Szent Ferenc sirjához. Egy napot töltünk Umbriában, majd utunk utolsó állomása következik: Pádua. Szent Antal kedves hazája ez. Utolsó ájtatosságunkat itt tartjuk „Il Santo", a szent bazilikájában. Majd Triesztben tartunk rövid pihenőt s ugyanazon templomban, melyben elindulásunkkor Isten áldását kértük utunkra, hálát adunk a sikerült zarándoklatért. Bucsuzunk itt a tengertől is és vonatra szállva, 10 órai utazás után elérjük a magyar határt — otthon vagyunk.

Egy szép ut emlékével, sok-sok tapasztalattal, tanulmánnyal, élménnyel meggazdagodva — **ujból itthon.**

Vége.